

1. ODDANIE (83) sb n

o oraz a jasne (w tym w a 3 r. błędne znakowanie); -é (2), -e (1); -é *OpecŻyw*; -é : -e *SarnStat* (1:1).
sg N oddanié (27); -é (1), -e (1), -(e) (25). ◇ G oddaniã (25). ◇ D oddaniu (7). ◇ A oddanié (9);
-é (1), -(e) (8). ◇ I oddani(e)m (3), oddanim (1); -(e)m *LibLeg, ModrzBaz*; -(e)m : -im *ZapKościer*
(1:1). ◇ L oddaniu (11).

Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: oddanie przez kogo (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

I. Rzeczownik od „oddać” (78) :

1. Danie; redditio Cn [w tym: czego (17)] (21) :

Wyrażenie: »oddanie broni« (1): bespieczni będą zdrowia swego [...] za oddaniem broniemy bez zadnei ranzon [? lege: rzeczy?] albo okupu wolno będą puszczeni *ActReg* 75.

Szereg: »oddanie albo wzięcie« (1): Tesserae nummariae, Pieniędzne cechy oddania albo wzięcia pieniędzy. *Mącz* 452a.

a. Darowanie (1) :

Wyrażenie: »oddanie Bogu« (1): iż dary ná wżywánie y ochędoftwo kościoła y ołtarzów ofiárowáne/bywáią poświęcone przez oddanie Bogu *WujNT* 98.

b. Danie do przechowania (1) :

Zwrot: »dać w oddanie« (1): zeznalá yfch bramow kthore yey káfzka zażyą wrocziła Lokczy 4 Catharzynye Czerwownye [...] dała woddanye *LibMal* 1547/133v.

c. Zapłacenie, uiszczenie świadczeń (6) :

W połączeniu z rzeczownikiem określającym rodzaj świadczenia [w tym: czwartej a. piątej części (2), poboru (2), kontrybucyj (1)] (5): iefliby Poborca ná deláciiey kogo niewinnie podał/ tedy zá wkazániém kwitu zupełného oddania Contribuciiéy/ ftronę wolną Stároftá od wżyftkiégo vczynić będzie powinien *SarnStat* 345; Oddanie czwartej części. *SarnStat* 361 *marg*, 88, 344, 345.

Przen (1) : Iezu ktorys winniczę kościoła twoie⁸⁰ prałatom ku fprawianiu y ku owoczu oddaniu czału twego niał. *TarDuch* B7.

d. Przekazanie rzeczy otrzymanej celem dostarczenia właściwemu odbiorcy (4) : (*marg*) Mieyfce oddania prowentow. Czás oddania ich. (-) NA mieyfce y czas opifny pan Podfkárbi Koronny y Deputáci ziacháć fie máią/ [...] y miefzkác tám trzy niedziele fpełná dla odbieránia tych prowentów. *SarnStat* 362.

Wyrażenie: »oddanie listu« = *traditio litterarum* *Mącz* (2): Lyfth thefz drvgy kthori do Bałch pyfchemy [...] yem odda. alye przed oddanyem lyfthv thak ma mowycz *LibLeg* 11/135v; *Mącz* 93a.

e. Zwroćenie właścicielowi (3) : Za ktorim oddanym fsumy wyfzy mianowanym sliachętny Andrżey glinsky yest zadał od sliachetnego Cristofa Tępskyego aby mu podziękowane vczyniël Cristoff tępsky *ZapKościer* 1587/73v.

Szereg: »oddanie abo przywrocenie« (1): [*Tarkwinijus prosił*] áby mu były dobrá iego wrocne [...]. [...] Około oddania ábo przywrocenia dobr deliberácyia czyniła fie *Phil* E.

Przen [czyje komu] (1) : Ktorą rzecz iáko támże záraz wywodzi z 1.Kor. 15. o oddaniu fynowfkim kroleftwá BOgu Oyycu *CzechEp* 248.

f. *Dostarczenie dokumentów urzędowych; exhibitio Calep (4)* : Poprawa Rad Koronnych z posły ziemskimi po oddan[i]u spisku około obrony *Diar* 90; *ZapKościar* 1584/49; *Calep* 388b; ten pozew od oddania przez dwu szlachcicu y Woźnego będzie w łobie zamykał termin fześć niedziel. *SarnStat* 605.

2. *Odplacenie, odwdzięczenie się, rewanż; retributio Vulg, Mącz, PolAnt; talio Mącz, Cn; recompensatio BartBydg; compensatio, hostimentum, pensatio Mącz; relatio meritorum a. gratiae, renumeratio officiorum a. benevolentiae, vicissitudo Cn (28)* : *BartBydg* 129b; *TarDuch* A7; *LubPs* Q; Kiedy spráwuiesz obiad/ álbo wieczera/ nie wzyway przyacioł thwoich/ [...] by cie też zás y oni nie odprofilo do łiebie/ á łthálóbyć łie oddanie *Leop Luc* 14/12; *Mącz* 11c, 159b, 237c, 288c, d, 464a; *RejPos* 171v; wedle dzielá rąk ich/ day im/ náwroc im nagrodę ich. (*marg*) wł: oddanie. (-) *BudBib Ps* 28/4; *KochFrag* 49.

oddanie czego komu [sobie] (1): co czynisz w nádzyeię iákiego vmnożenia pożytku łwego/ álbo też w nádzyeię oddania iákiey poczćiwóści łobie. *RejPos* 243v.

oddanie za co (3): *Nutritia, Myto/ zapłátá/ á oddanie zá dobrodzieyństwo wychowania. Mącz* 255c, 466c; *WujNT* 26.

Wyrażenia: »oddanie dobrodziejstwa« = *antipelargesis Calep [szyk 1:1] (2)*: przetoż też onych dobrodziejstw oddania nie fkađ inąd iedno od łwiátá łpodzyewać łie mogą *RejPosWstaw* [41⁴]v; *Calep* 77a.

»rowne oddanie« (1): *Talio, Równne oddanie/ Równna zapłátá/ Równna pomłta Mącz* 438d.

»oddanie zapłaty« (1): która [*korona sprawiedliwóści*] ieft oddanijé zapłaty/ za działanijé dobrych vczyńków *OpecŻyw* 188v.

Szeregi: »nawiedzenie [= *pomsta*], oddanie« (1): Przyłzły dni náwiedzenia [*visitationis*]/ przyłzły dni oddania [*retributionis*] *BudBib Os* 9/7.

»pomsta, oddanie« (1): Bo dzień pomłty [*ultionis*] (ieft) Iehowy/ rok oddania [*retributionum*] przy [= *sporu*] *Cyiońkiey. BudBib Is* 34/8.

»oddanie abo (a) zapłata« [*szyk 1:1] (2)*: *Mącz* 466c; To oddanie ábo zapłátá w łiebie zá dobre vczyńki [...] pokazuie/ iż vczyńki dobre wiernych máią łwą załługę *WujNT* 26.

W przén (2) : łiebali łie Boga/ y rołciągnął rękę łwoię w oddaniu. *TarDuch* A5v.

Wyrażenie: bibl. »oddanie na duszę [*czyjq*]« = *oddanie komu (1)*: thak łiechci będzie oddanie na dułżę łoię [*ita retributio in animam meam*]. *WróbŻołt* 130/2.

α. *Dar dany w rewanżu; antidorum (antidoron) Mącz, Calep, Cn (2)* : *Mącz* 95a; *Antidora* – *Oddorawanie* [!], oddanie. *Calep* 76a.

β. *Zrekompensowanie straty materialnej (1)* :

Wyrażenie: »oddanie we dwojnásob« (1): łzkodá bywála nágradzána/ ábo oddaniem we dwoy náłob [*dupli restitutione*]/ ábo dániem łniewoła/ ábo záprzedaniem łłodzieiá. *ModrzBaz* 78.

3. *Danie pod opiekę, powierzenie Bogu (3)* : Bądż pozdrowioná náłwięłtza dułżo Pána náłżego Iezufa/ ná krzyżu dla nas w ręce Oycowłkie oddána. Przy tym oddaniu ia łobie dżis j záwždy łolecam dułżę łoię *LatHar* 267.

Wyrażenia: »oddanie samego siebie (a. nas samych)« (2): Devotio – Oddanie samego siebie, obiecanie, ofiarowanie. *Calep* 316b; *WujNT* 116.

»oddanie pod wolą i zrządzenie boże« (1): Dośkonálny przykład posłufzeńtwa/ y oddánia nas fámych y woley náfzey pod wolą y zrządzenie Boże/ we wfytykich trudnoścíách y przeciwnoścíách *WujNT* 116.

4. [Zawarcie związku małżeńskiego:

Wyrażenie: »oddanie małżeńskie«: ktory [król Janusz] vmárł roku 1540. w rok po oddaniu Małżeńkim *StrykKron* 763.]

5. *Przekazanie wykonanej pracy; ustąpienie z urzędu [czego] (2)* : Abowiem oni [robotnicy sypiący wał] rádźi w pofrzodku czynią Pagorek/ á ku Bórcie przyftruże ku oddaniu roboty. *Strum* F2v; áby koždy Zupnik/ ktory kupi Zupy od Króla Ie⁸⁰ M. był powinien także wiele wrócić foli/ iáko przyjął [...]. A iefliby po oddaniu Zup fwęgo vrzędu tak wiele/ iáko przyjął/ nie oddał/ tedy wfytko ma zápláćić królowi gotowými pieniędzmi *SarnStat* 375.

6. Spełnienie, wywiązanie się (3) :

Wyrażenia: »oddanie powinności« (2): Krótkiego vżycz czáfu mátce do oddánia Powinności fynowi/ y z nim pożegnánia *GórnTroas* 52; *WujNT* 170.

»ślubow oddanie« (1): W zborze wyernych vczynyę fwych flubow oddánye. *LubPs* F2v.

7. *Uczynienie; wyrządzenie, wyświadczenie komuś; przeważnie w wyrażeniach z rzeczownikiem określającym rodzaj czynności (14)* :

Zwrot: bibl. »oddać oddanie« (2): O czorko babilońska miferne bogoflawion ktory tobie odda oddanie twoie [retribuet tibi retributionem tuam] *WróbŻołt* 136/8, 112.

Wyrażenia: »oddanie chwały« = *nabożny hołd* (2): kiedy mieśce y przybytek P. Bogu fwemu/ do oddánia chwały máieftatowi iego chętlíwie gotowáli. *LatHar* +4, 70.

»oddanie ofiary« = *dokonanie ceremonii ofiarowania* (1): Aaronowi/ y fynom iego śmiercią zágrożono/ iefliby kiedy śmiał do ołtarzá/ ná oddanie ogniftey ofiary przyftąpić *LatHar* 245.

»oddanie ostatecznej posługi« = *sprawienie pogrzebu* (1): vśilne ftáránie/ y Nabożeńftwo ktoreś W.X.M. w oddaniu oftátieczney posługi/ Sławney pámięći Książęćiu Słuckiemu [...] pokazála *WysKaz*)?(3).

»oddanie przysięgi« = *uroczyste, urzędowe przysiężenie* (7): Czas oddania Przyfłyęgi trwa do południá w dzień ku Przyfłyędze nákazány. *GroicPorz* zv, 1, zv, z2, z2v, oo2 [2 r.].

»oddanie świadectwa« = *zeznanie w sądzie jako świadek* (1): áby káždy ktoby ieno był pozwan do oddánia świadectwá [...]/ pod wiarą á funnieniem prawdę powiedzićć był powinien *SarnStat* 614.

8. Wyrażenia w znaczeniu 'wyklęcie, przeklęcie' (4) :

»oddanie szatanowi, czartowi« [w tym: *czego na co* (1)] = *wyklęcie* (2:1): *CzechRozm* 248v; Skąd znáć/ że y to/ lub wyláczenie ze Zboru/ lub czártowi oddanie/ lub też zá pogániná poczytánie/ nie ma fię dźiac od wiernych [...]. (Bo grzeźniká [...] winni fá infzy duchowni [...] nápráwowác [...]: á to po onym oddaniu ná trapienie ciáála iego fzáťánowi. *CzechEp* 30.

»oddanie wszemu złemu« = *złorzeczenie* (1): Devotio etiam Przeklęcie/ oddanie wżemu złemu. *Mqcz* 508a.

9. Tłumaczenie terminów „apodosis, redditio” ‘druga część okresu retorycznego’ (1) : Apodosis, Latine, Redditio, Figura seu schema, Rethoricum est. Oddanie/ albo/ przytóżowanie rzeczy ku rzeczy. *Mącz* 12c.

** Bez wystarczającego kontekstu (2) : Traditio, Nauká/ Oddanie. *Mącz* 93a, 93a.

II. Rzeczownik od „oddać się” (5) :

1. Poddanie się czyjejs władzy, opiece; ślub wierności (prawdopodobnie zawsze wobec Boga) (2) : Devotorius, Co ku oddaniu albo przekłeciu należy. *Mącz* 508b.

oddanie czyje (1): Przez wśyftkie dni oddania łwego/ [nazarejczyk] świątym będzie Pánu. *Leop Num* 6/8.

2. Poświęcenie, ofiarność (1) : Ták też ten vćciwy á vczony człowyek Trepká ná to wśyftko wyodł fyny Páná Poznánłkyego [...]. Zá co [...] powinność yemu dobrodzyeyftw á oddányá myálaby zacna vrosć *GliczKsiąż* L6v.

3. Połączenie się kobiety z mężczyzną, spełnienie małżeństwa (2) :

Szereg: »ślub i oddanie« (1): Abowiem w káždey łprawie małżeńłkiew napirwey bywa łmowá/ potym łluby y oddanie *RejAp* 157v.

Przen (1) :

Szereg: »ślub a oddanie« (1): Slubu á oddania dokonał/ gdy iuz łam przyłzedł cieiefnie/ y złączył łie s ćiałem náłzym *RejAp* 158.

Synonimy: I.2. nagroda, nagrodzenie, oddarowanie, oddziałanie, oddzielenie, odpłata, odsługa, odsłuzenie, odwetowanie.

Cf **ODDAĆ, ODDAĆ SIĘ**

KW, MG